

че тѣ си позволили да си присвояватъ правото да разсждаватъ върху прѣдмѣта и цѣлѣта за движението на армията, той имъ прѣдставилъ, че отъ Ариовиста, който длъжалъ на Цезаря званието си царъ и съюзникъ на Римъ, не би трѣбвало, по право, да се очаква нарушение на дълга на признателността и задълженията на единъ съюзникъ; че ако даже той би поискалъ да води война противъ римлянитѣ, то все пакъ нѣмало причини тѣ да се боятъ отъ него и да се очайватъ въ собственнитѣ си сили и въ распорѣжданията на полководеца си; че още прадѣдитѣ имъ, подъ прѣдводителството на Мария, съ честъ и слава се сражавали съ германцитѣ и ги побѣждавали, че и въ неотдавнашната война съ робитѣ тѣ доказали всичкото си прѣвъсходство надъ германцитѣ, макаръ и запознати съ устройството и дисциплината на римскитѣ войски; че германцитѣ не еднѣжъ сж били побѣждавани отъ сжщитѣ тѣзи хелвети, които малко прѣди това римлянитѣ побѣдили, — а побѣдитѣ си надъ хелветитѣ Ариовистъ длъжалъ по вечеето на уморяването и безгрижието на галлитѣ и на собственната си хитростъ и сполука, отколкото на мъжеството и храбростта си; че тѣзи, които прикривали страха си съ мнимата опасностъ да бжджтъ изложени на недостатъкъ отъ храна или да вървятъ по трудни пѣтища, присвоявали си непринадлежаще тѣмъ право, като не довѣрвали на полководеца си или като мислили да го учатъ, какъ той да постѣпва; че секванитѣ, лингонитѣ и другитѣ съседни съ тѣхъ племена ще доставятъ хлѣбъ, който освѣнъ това е озрялъ вече и по полетата; колкото до пѣтищата, тѣ скоро сами ще се убѣдятъ, че пѣтищата не сж трудни и сж проходими; че той не върва и никакъ не се страхува, че вой-

скитѣ не ще тръгнатъ слѣдъ него; че ако и да се случвало, щото войски да отказвали да се покорятъ на полководцитѣ си, то обикновено на такива, които сами били виновни за това, или по несполукитѣ си, или по користолюбieto и лихонимството си, но че цѣлия му животъ, на Цезаря, свидѣтелствувалъ за безкористието му, сжщо, както похода противъ хелветитѣ — за щастieto и сполуката му на война; че за това той не само не ще забави, но и ще ускори похода, и ще тръгне още въ слѣдующата 4-та стража прѣзъ нощта, и тогава ще види, кое чувство е по силно въ войската, чувството на страха или това на честта и дълга; а ако тя не тръгне слѣдъ него, той и тогава ще замине само съ единъ 10-ия легионъ, въ мъжеството на който не се съмнявалъ и който ще му служи за преториянска стража¹⁾.

Думитѣ на Цезаря, прѣдадени отъ началницитѣ на войскитѣ, мгновено измѣнили расположението на умоветѣ въ армията, като замѣнили упадъка на духа, очаянието и страха — съ бодростъ, въодушевление и извънрѣдно стрѣмление къмъ боя съ германцитѣ. 10-ия легионъ веднага испратилъ при Цезаря военнитѣ си трибуни да му изявятъ благодарностъ за доброто мнѣние, което ималъ за него и готовностъ да върви слѣдъ Цезаря. А другитѣ легиони испратили да искатъ прошка и да го уверятъ, че никога не сж били частни нито въ съмнѣнието, нито

¹⁾ Цезарь особено обичалъ този легионъ и ималъ въ него голѣмо довѣрие. Една или нѣколко най отборни кохорти се отдѣляли въ това време за лично охранение на полководеца и се наричали *преториянски кохорти*. По горѣ нарочно е прѣдставена почти цѣлата рѣчь на Цезаря тѣй, както тя е изложена въ запискитѣ му, за да се покаже, какви доводи употребявалъ той за да убѣждава и въодушевява войскитѣ си.